

3. BEKLEME SÜRELİ ÖĞRETİM

İletişim, en az iki kişi arasında gerçekleşen mesaj değiş tokuşudur. Bir taraf mesajını ilettiğinde diğer taraf dinler ve dönüt verir, sonrasında gerekirse mesajı ileten kişi yeni gelen bu mesaja dönüt verir ve bu işlem karşılıklı olarak devam eder. O halde iletişim kurmak sadece istek ya da sorulara yanıt vermek değil gerektiğinde iletişimi başlatabilmektir. Dolayısıyla iletişim becerilerini desteklemede geliştirilmek istenen en önemli amaçlardan biri, çocuğun bağımsız bir şekilde iletişim kurması ya da etkileşim başlatmasıdır. Bekleme süreli öğretim, çocuğun sözel iletişim başlatmasına olanak sunan bir doğal dil beceri destekleme stratejisidir.

Onur, iletişim becerilerinde sınırlılığı olan bir çocuktur. İsteklerini jest, mimik ya da işaretlerle belirtmektedir.

Buse öğretmen, oyuncak köşesinde Onur'un bir tepki vermesini ve kendisiyle iletişim başlatmasını beklemektedir. Onur arabalarla oynamayı çok sevmekte ve oyuncak köşesinde arabaya bakmaktadır. Onur arkasını dönüp öğretmene baktığında, Buse öğretmen Onur'un dil gelişim düzeyine uygun bir şekilde ona model olmaktadır.

Bekleme süreli öğretim stratejisinin uygulama sürecinde, çocuğa herhangi bir ipucu verilmeden ya da yardım edilmeden, çocuğun etkileşim başlatması ya da iletişim kurması için bir tepki göstermesi beklenmektedir. İletişimin karşılıklı bir süreç olduğunu hatırlarsak; çocuğun sadece başkalarının iletişim girişimlerine yanıt vermesi ya da onları model alması değil, aynı zamanda kendisinin de bağımsız olarak iletişimi başlatabilmesi oldukça önemlidir. Burada dikkat edilmesi gereken temel nokta, çocuğun iletişim başlatabilmesi için çocuktan beklenen iletişimsel becerinin çocuğun dil gelişim düzeyine uygun olmasıdır. Bazı çocuklardan göz kontağı kurması ya da işaret etmesi, bazılardan ise sözel olarak istediğini ifade etmesi yoluyla iletişim kurması beklenebilir. Yani çocuğun sözel bir tepki vermesi şart değildir. Örneğin; çocuğun bir size, bir oyuncuğa/yiyeceğe, sonra yeniden size bakması iletişim başlatma olarak kabul edilebilir. Bu örnekte çocuğun bir oyuncak ya da yiyecek istediği açıktır ve sizinle bir iletişim başlatması söz konusudur. Elbette ki varılmak istenen son hedef, çocuğun cümle kurarak isteklerini belirtmesi ve iletişim başlatmasıdır; ancak bu gerçekleşene kadar çocuğun düzeyine uygun, basamak basamak ilerlemek uygun olacaktır. Bu nedenle çocuk iletişim başlattığında, şimdiye kadar size bahsettiğimiz stratejilerle çocuğun dil gelişimini desteklemeniz gerekmektedir. Şekil 2'de bekleme süreli öğretim stratejisine ilişkin örnek bir diyalog yer almaktadır.

Toprak, tek sözcük düzeyinde iletişim becerilerine sahip olan bir çocuktur.

Ali öğretmen, kapıyı açmakta zorlanan Toprak'ı gözlemlemekte ve Toprak'ın iletişim başlatması için onu beklediğini bedeniyle, jest ve mimikleriyle göstermektedir. Toprak, iletişim başlattığında ise Toprak'ın tepkisini genişleterek ona model olmaktadır.

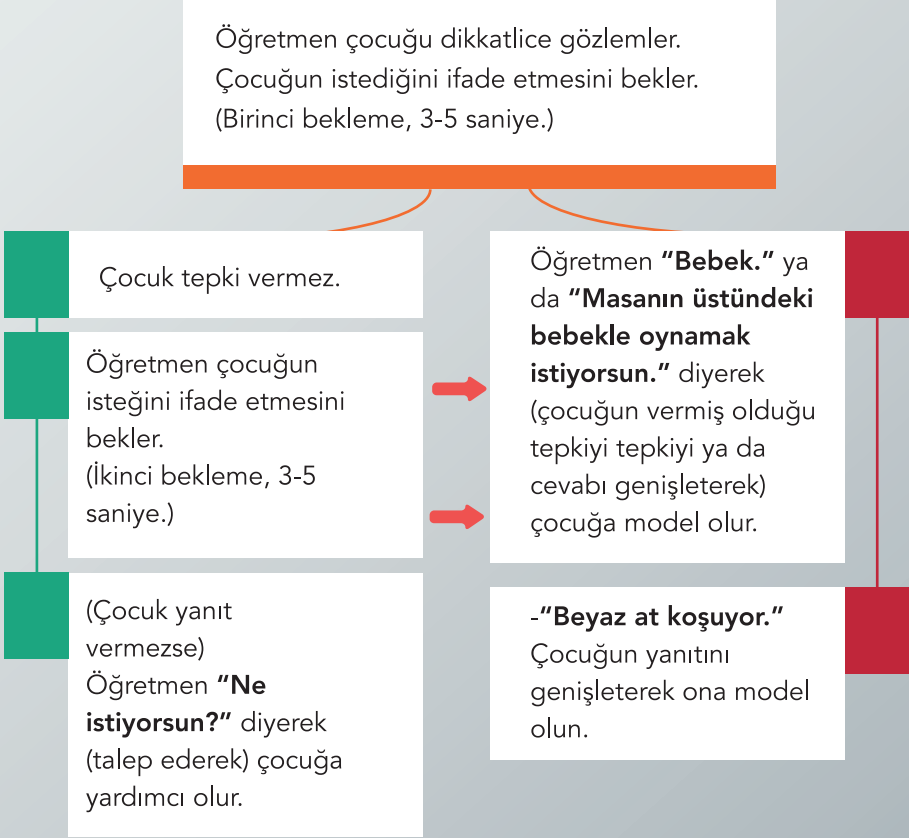

Başka bir örnek ile açıklayalım...

Deniz, isteklerini tek sözcük düzeyinde (su, yemek, tuvalet, oyuncak vb.) ifade edebilen bir çocuktur. Zeynep öğretmen beslenme saatinde Deniz'in iletişim başlatmasına olanak sağlamak için çevresel düzenlemelerden eksik bırakma stratejisini kullanarak yemeğini vermemiştir. Deniz, öğretmeni ile göz kontağı kurarak ve **"Yemek."** diyerek iletişim başlatmıştır. Zeynep öğretmen, ise **"Benim yemeğim yok."** diyerek genişletme yapmış ve Zeynep'in iletişim başlatması için daha uygun dilsel bir modeli ona sunmuştur.

Aşağıda bekleme süreli öğretim stratejisinin uygulanışı şema şeklinde gösterilmiştir:

Şekil 2. Bekleme Süreli Öğretim Stratejisine Örnek Bir Diyalog